

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 7Co/147/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8317202041
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 02. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Branislav Breza
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2019:8317202041.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Branislava Brezu a sudcov JUDr. Martina Fiľakovského a JUDr. Anny Kovalovej v právnej veci žalobcu Štátny fond rozvoja bývania, so sídlom v Bratislave, na Lamačskej ceste č. 8, právne zastúpeného AENEA Legal, s.r.o., so sídlom v Bratislave, na ul. Jozefskej č. 3, proti žalovaným: 1. O.e J.ej, nar. XX.XX.XXXX, bývajúcej v W.ej J.i č. XX a 2. C.ovi J.ovi, nar. XX.XX.XXXX, bývajúcemu v W.ej J.i č. XX, o zaplatenie sumy 10.738,42 eura s prísl., o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Humenné zo dňa 29.05.2018 č.k. 6Csp 28/2017 - 213 takto

rozhodol:

Potvrdzuje rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a vo výroku o trovách konania.

Žalovaným sa nepriznáva náhrada trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Prvoinštančný súd napadnutým rozsudkom uložil žalovaným povinnosť spoločne a nerozdielne uhradiť žalobcovi sumu 4.052,30 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 8 % ročne zo sumy 5.352,30 eur od 25.11.2016 do 01.12.2016, zo sumy 5.102,30 eura od 02.12.2016 do 02.01.2017, zo sumy 5.002,30 eura od 03.01.2017 do 05.02.2017, zo sumy 4.752,30 eura od 06.02.2017 do 01.03.2017, zo sumy 4.502,30 eura od 02.03.2017 do 01.06.2017, zo sumy 4.252,30 eura od 02.06.2017 do 07.09.2017, zo sumy 4.152,30 eura od 08.09.2017 do 01.01.2018 a zo sumy 4.052,30 eura od 02.01.2018 do zaplatenia. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalovaným vo vzťahu k žalobcovi právo na náhradu trov konania nepriznal.

2. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že strany sporu uzatvorili zmluvu o poskytnutí podpory vo forme úveru, na základe ktorej bol žalovaným poskytnutý úver vo výške 16.596,96 eura. Žalovaní nesplácali úver riadne a včas. Podaním zo dňa 18.10.2016 žalobca odstúpil od úverovej zmluvy. Odstúpenie od zmluvy bolo doručené žalovaným dňa 25.10.2016.

3. V danej právnej veci je nesporné, že medzi stranami sporu bola uzatvorená tzv. typová zmluva a v zmysle novely Občianskeho zákonníka uskutočnenej zákonom č. 150/2004 Z.z. sa táto zmluva dostala do režimu zmluvy spotrebiteľskej s poskytnutím ochrany slabšej zmluvnej strany - spotrebiteľa.

4. Zároveň je potrebné konštatovať, že v predmetnej veci ide o vzťah dodávateľa a spotrebiteľa, nakoľko žalobca je samostatnou právnickou osobou v zmysle ustanovenia § 1 ods. 2 zákona č. 124/1996 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy, pričom v ustanovení § 1 ods. 1 má vymedzený predmet svojej činnosti, teda podporu výstavby bytov a iné činnosti súvisiace s rozvojom a zveľaďovaním bytového fondu, pričom z ustanovenia § 3 sú zrejmé zdroje tohto fondu, ktorými sú okrem iného aj splátky úrokov z úverov poskytnutých z fondu, sankcie za porušenie zmluvných

podmienok, ako aj výnosy z prostriedkov fondu uložených v banke. Z uvedeného vyplýva, že ide o právnickú osobu, ktorá má charakter subjektu hospodáriaceho so ziskom, z čoho vyplýva, že ide vlastne o činnosť obchodnú, ako aj činnosť poskytovania služieb širokej verejnosti. Preto aj žalobcu je možné subsumovať pod ustanovenie § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žalovaní sú nepochybne spotrebiteľmi, ktorí služby a pôsobnosť žalobcu využili v zmysle zákona č. 124/1996 Z.z. a nevystupovali v predmetnom právnom vzťahu v rámci svojej obchodnej činnosti, alebo inej podnikateľskej činnosti.

5. V zmysle článku 2 písm. c/ Smernice Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, na účely smernice „predajca alebo dodávateľ“ znamená akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom vzťahujúcim sa k jeho obchodu, podnikaniu alebo povolaniu bez ohľadu na to či má verejnú alebo súkromnú formu vlastníctva.

6. Úverovanie spotrebiteľov patrí medzi najfrekventovanejšie občianskoprávne vzťahy, a preto je plne súladné s princípmi ochrany spotrebiteľa, aby v prípade duplicitnej právnej úpravy rovnakých inštitútov súkromného práva dôvodne bola aplikovaná právna úprava o občianskych právach, teda Občiansky zákonník a nie podnikateľské právo upravené v Obchodnom zákonníku. Vychádzajúc aj z judikatúry Súdneho dvora je spotrebiteľ pri uzatváraní zmluvy v nevýhodnejšom postavení a to jednak z dôvodu sťaženej vyjednávacej pozície, ako aj z dôvodu informovanosti. Uvedené závery a názory akceptoval tiež Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom uznesení zo dňa 19.06.2013 č.k. I. ÚS 402/2013-10.

7. Predmetná úverová zmluva je teda zmluvou spotrebiteľskou - občianskoprávnou, kde žalobca (dodávateľ finančných služieb verejného charakteru) vystupuje v pozícii dodávateľa a žalovaní (nepodnikatelia) v pozícii spotrebiteľov. Na posúdenie uplatneného nároku bolo potrebné v prvom rade posúdiť, či došlo k platnému odstúpeniu od zmluvy.

8. V tomto smere sa vychádzalo zo samotného znenia zmluvy a vzhľadom na listinné dôkazy predložené žalobcom, je zrejmé, že boli naplnené dohodnuté dôvody umožňujúce žalobcovi odstúpiť od zmluvy. Žalobca teda od zmluvy platne odstúpil. Dôsledky a nároky z odstúpenia od zmluvy sa posudzovali v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka.

9. Podľa Občianskeho zákonníka v prípade odstúpenia od zmluvy sa zmluva zrušuje s účinkami od začiatku (§ 48 ods. 2) a tým zanikajú práva a povinnosti zo zmluvy. Momentom odstúpenia od zmluvy vznikajú práva a povinnosti z porušenia práva (bez dôvodné obohatenie, náhrada škody). Účastníci zrušenej zmluvy si majú navzájom vrátiť už vykonané plnenia (§ 457 Občianskeho zákonníka).

10. Ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy, ktoré na rozdiel od ustanovení Občianskeho zákonníka zaväzujú spotrebiteľa nad rámec povinností vzniknutých podľa Občianskeho zákonníka, evidentne zhoršujú jeho postavenie. Akékoľvek rozšírenie záväzkov spotrebiteľa vrátane platenia úrokov napriek ich zrušeniu popri vzájomnej reštitučnej povinnosti po zániku zmluvy s účinkami ex tunc postavenie spotrebiteľa zhoršuje. Dôsledky odstúpenia od zmluvy podľa zmlúv dohodnutých medzi stranami sporu sú nevýhodnejšie ako dôsledky odstúpenia podľa úpravy v Občianskom zákonníku.

11. Dualistický systém záväzkového práva na Slovensku je určitá anomália medzi právnymi poriadkami (dve kúpne zmluvy, dvojaká úprava premlčania, dvojaká úprava odstúpenia od zmluvy a pod). Aplikáčna prax síce ukazuje, že aj takýto stav môže dlhodobo fungovať, avšak niet rozumného dôvodu na skonštatovanie, že na vadnosť právneho úkonu vrátane odstúpenia v spotrebiteľsko-právnej, a teda typickej občianskoprávnej veci má dopadať právna úprava regulujúca vzťahy v zásade medzi podnikateľmi, ak Občiansky zákonník ako kódex občianskeho súkromného práva takúto úpravu má a je pre nepodnikateľov výhodnejšia.

12. Takéto pravidlo je ustálené v aplikačnej praxi súdov, ktoré riešenie odobril aj Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení vydanom pod sp. zn. I. ÚS 402/2013-10 dňa 19.06.2013, v ktorom skonštatoval, že prednostným uplatnením Občianskeho zákonníka na prospech spotrebiteľa na úver ako absolútny obchod upravený v Obchodnom zákonníku nedochádza k porušeniu ústavných práv veriteľa.

13. Dodávateľ, ktorý naformuloval štandardnú typovú zmluvu, dobrovoľne sa rozhodol využiť ustanovenie zmluvy o odstúpení, aj keď existujú iné inštitúty súkromného práva, ktoré zmluvu komplexne nerušia s účinkami od momentu jej uzavretia. Odstúpenie od úverovej zmluvy má účinky ex tunc,

teda spätne ku dňu uzavretia zmluvy. Úverová zmluva sa tak od začiatku zrušila, pričom v súlade s ustanovením § 457 Občianskeho zákonníka ak by bola zmluva zrušená, je každý z účastníkov povinný vrátiť druhému všetko, čo podľa nej dostal.

14. Dôsledkom plnenia zo zrušenej zmluvy je tak povinnosť účastníkov zmluvy navzájom si vrátiť všetko, čo plnením z takejto zmluvy nadobudli, ako to výslovne stanovuje ustanovenie § 457 Občianskeho zákonníka, ktorý je špeciálnou úpravou bezdôvodného obohatenia vo vzťahu k zrušenej alebo neplatnej zmluve. Žalobcovi by teda v tomto prípade vznikol nárok iba na vydanie bezdôvodného obohatenia z predmetného záväzkového vzťahu so žalovanými.

15. Žalovaní z poskytnutej čiastky 16.596,96 eura uhradili sumu 12.544,66 eura a ich dlh voči žalobcovi predstavuje ešte sumu 4.052,30 eura. Súd prvej inštancie preto v tejto časti považoval žalobu za dôvodnú a žalovaným uložil povinnosť spoločne a nerozdielne uhradiť žalobcovi sumu 4.052,30 eura s príslušným úrokom z omeškania. Čo do zvyšku žalobu ako nedôvodnú zamietol.

16. Za nedôvodný sa považoval nárok žalobcu na zaplatenie nákladov spojených s vymáhaním pohľadávky pred podaním žaloby vo výške 578,29 eura, ktorého sa domáhal v zmysle ustanovenia § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Podľa žalobcu malo ísť o náklady spojené s odstúpením od úverovej zmluvy pozostávajúce z odmeny za úkony právnej služby právneho zástupcu žalobcu spolu s režijným paušálom. Išlo o náklady spojené s úkonom žalobcu, ktorý sice vykonal vo vzťahu k žalovaným, avšak v dôsledku využitia svojho práva na odstúpenie od úverovej zmluvy v zmysle zmluvných dojednaní. Samotný žalobca v ostatnom písomnom vyjadrení pritom uviedol, že odstúpením od zmluvy dochádza k zmene splatnosti pohľadávky. Týmto právnym úkonom realizovaným žalobcom sa zmení čas plnenia dlžníka, pričom takýto úkon, nie je možné považovať za úkon v súvislosti s ktorým by vznikli náklady vymáhania pohľadávky žalobcu. Ide o úkon, ktorým dlžníka upovedomuje o realizácii svojho práva na odstúpenie od zmluvy a o výške aktuálneho zostatku pohľadávky, ktorú je dlžník povinný jednorázovo uhradiť. Náklady spojené s uplatnením pohľadávky sú spravidla trovy vzniknuté v súvislosti s uplatnením pohľadávky, a to aj v predsúdnom štádiu (napr. zaobstaranie znaleckého posudku objasňujúceho vznik a výšku škody, cestovné náklady a iné obdobné náklady, ktoré priamo súvisia s uplatnením pohľadávky). Tieto náklady sa musia týkať zročnej pohľadávky a musia byť nevyhnutné a účelne vynaložené na to, aby sa dali úspešne uplatniť aj v súdnom spore ako hmotnoprávny nárok, odlišný od trov konania. Výnimočne môžu byť náklady spojené s uplatnením pohľadávky totožné s trovami súdneho konania.

17. Výrok o trovách bol odôvodnený ustanoveniami § 255 ods. 1 a ods. 2 a § 256 ods. 1 CSP. Úspech žalobcu v konaní predstavoval 38 % a úspech žalovaných 62 %. Podľa tohto pomeru náhrada trov konania by patrila žalovaným. Tým však žiadne trovy konania nevznikli, a preto im ich náhrada priznaná nebola.

18. Proti tomuto rozsudku, a to konkrétne proti výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a proti výroku o trovách konania, podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca. Navrhol rozsudok zmeniť tak, aby žalovaní zaplatili žalobcovi spoločne a nerozdielne istinu vo výške 10.738,42 eura spolu so zmluvným úrokom vo výške 1.898,55 eura, úrokom z omeškania vo výške 487,15 eura, zmluvným úrokom vo výške 3,30 % ročne z istiny vo výške 10.738,42 eura od 25.11.2016 do zaplatenia, úrokom z omeškania vo výške 8 % ročne z istiny vo výške 10.738,42 eura od 25.11.2016 do zaplatenia a nákladmi spojenými s uplatnením pohľadávky vo výške 578,29 eura. Alternatívne požadoval v napadnutej časti rozsudok zrušiť a vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

19. Ako dôvod uviedol, že ak je konkrétna zmluva ako zmluvný typ upravená v Obchodnom zákonníku, nemožno na ňu použiť ustanovenia Občianskeho zákonníka. V danom prípade je potrebné vychádzať z ustanovení Obchodného zákonníka o zmluve o úvere a tiež z ustanovení o odstúpení od zmluvy, nakoľko Obchodný zákonník obsahuje samostatnú a ucelenú úpravu uvedených inštitútov. Občiansky zákonník nie je kódexom, ktorý by sa mal prednostne aplikovať na daný právny vzťah a už vôbec nie je nadradený Obchodnému zákonníku. Na základe zmluvy o úvere bola poskytnutá podpora vo forme úveru, čo podmieňuje aplikovanie výlučnej úpravy úverového záväzkového vzťahu v zmysle Obchodného zákonníka. Vzhľadom na uvedené je potrebné na daný právny vzťah aplikovať ustanovenie § 497 a nasl. Obchodného zákonníka upravujúce zmluvu o úvere v spojení s ustanovením § 261 ods. 6 písm. d) a ustanovením § 263 ods. 1 Obchodného zákonníka. V zmysle ustanovenia § 3 ods. 1 zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení neskorších predpisov, je žalobca definovaný ako subjekt verejnej správy. Žalobca je zákonom ustanovená právnická osoba, ktorá hospodári s majetkom štátu na financovanie osobitne určených úloh štátu, t.j. na financovanie priorít štátnej bytovej politiky. Prostriedky žalobcu možno použiť len na poskytnutie podpory a na výdavky súvisiace s jeho činnosťou a sú každoročne dopĺňané o dotáciu zo štátneho rozpočtu.

20. Žalobca v konaní nevystupuje ani nekoná v rámci svojej činnosti ako dodávateľ v zmysle zákonnej definície uvedenej v ustanovení § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Občiansky zákonník definuje pojem spotrebiteľská zmluva v ustanovení § 52 ods. 1, ktorou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom. Zákon teda striktné určuje, aké subjekty môžu uzavrieť zmluvu, ktorá bude mať charakter spotrebiteľskej zmluvy. Zmluva o poskytnutí podpory vo forme úveru uzatváraná žalobcom nemôže byť označovaná ako spotrebiteľská zmluva, nakoľko nie je splnená podmienka subjektu na strane žalobcu, ktorý nenapĺňa pojmové znaky dodávateľa, tak ako ich vymedzuje § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Dodávateľom a tým aj zmluvnou stranou spotrebiteľskej zmluvy môže byť len osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Pri posudzovaní činnosti žalobcu je potrebné vychádzať zo základných ustanovení Zákona o Štátnom fonde rozvoja bývania, podľa ktorých sa financovanie priorít štátnej bytovej politiky schválených vládou Slovenskej republiky pri rozširovaní a zveľaďovaní bytového fondu uskutočňuje prostredníctvom fondu. Fond je finančnou inštitúciou slúžiacou na implementáciu finančných nástrojov podľa osobitného predpisu. Výkon činnosti žalobcu nemá žiadny z pojmových znakov podnikateľskej činnosti v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov. Zákon o Štátnom fonde rozvoja bývania priamo v § 3 definuje, čo sa považuje za príjem fondu a v § 4 upravuje použitie prostriedkov fondu. Zo zákonného vymedzenia jednoznačne vyplýva, za akým účelom je žalobca oprávnený použiť finančné prostriedky, ako aj tá skutočnosť, že nevykonáva obchodnú, resp. podnikateľskú činnosť za účelom dosiahnutia zisku, ktorý by sa následne prerozdieval. Finančné prostriedky, s ktorými žalobca hospodári, sú okrem iného aj finančné prostriedky EÚ a dotácie zo štátneho rozpočtu, ktoré ani na spomínaný účel nemôžu byť použité. Aj samotné hospodárenie žalobcu sa riadi podľa schváleného rozpočtu, ktorý je navyše zapojený finančnými vzťahmi na rozpočet Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, ktoré je správcom fondu a vykonáva kontrolu.

21. Dňa 07.09.2017 bola Národnou radou Slovenskej republiky schválená novela zákona č. 150/2013 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení neskorších predpisov. Zákonodarca explicitne stanovil, že žalobca nespĺňa zákonnú definíciu dodávateľa podľa § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka, teda že žalobca nie je dodávateľom a zmluva o poskytnutí podpory nie je spotrebiteľskou zmluvou.

22. Ustanovenie § 12 zákona č. 124/1996 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania účinného v čase uzavretia zmluvy o úvere výslovne uvádza náležitosti, ktoré musí obsahovať každá zmluva uzatváraná žalobcom za účelom poskytnutia podpory. Vzhľadom k uvedenému výpočtu podstatných náležitostí zmluvy nemožno prijať záver o tom, že zmluva o úvere je typovou zmluvou alebo formulárovou zmluvou. Okrem toho zmluva o úvere bola poskytnutá za zvýhodnených podmienok, a to konkrétne podmienky uvedenej v článku IV. splácanie úveru, v ktorom sa zmluvné strany dohodli, že úver poskytnutý žalobcom bude splatený so základnou úrokovou sadzbou vo výške 3,30 %. V tom čase banky a iné finančné inštitúcie poskytovali úvery pri oveľa vyššej úrokovej sadzbe v rozmedzí od 7,30 % až 8,30 %.

23. Ustanovenie § 506 Obchodného zákonníka je lex specialis k všeobecným ustanoveniam Obchodného zákonníka o odstúpení od zmluvy. Podľa ustanovenia § 506 Obchodného zákonníka, je oprávnením veriteľa požadovať vrátenie dlžnej sumy aj s úrokmi. Požiadavka vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky vyplýva zo zmluvy o úvere. Aj povinnosť platiť úrok z nevrátenej časti úveru vyplýva zo zmluvy o úvere a trvá, resp. pokračuje aj po účinnosti odstúpenia veriteľa od zmluvy. Je nepochybné, že ustanovenie § 506 Obchodného zákonníka po odstúpení od zmluvy požaduje vrátenie nielen dlžnej sumy, ale aj úrokov ako ceny poskytnutých peňazí. Preto je opodstatnené, aby po odstúpení od zmluvy o úvere podľa § 506 Obchodného zákonníka dlžník naďalej platil tak úroky z úveru, ako aj úroky z omeškania, ktoré sú buď zmluvne dojednané alebo zákonné. Odstúpením dochádza k zmene existujúceho záväzku s tým, že žalobcovi zostáva zachovaný nárok na vrátenie nesplatennej časti úveru spolu s úrokom, prípadne ďalšími sankciami. Žalobca je oprávnený požadovať úrok nielen do času odstúpenia od zmluvy, ale aj za obdobie po odstúpení až do úplného vrátenia nesplatennej časti úveru. Uvedené deklaruje priamo ustanovenie § 503 Obchodného zákonníka, podľa ktorého je

záväzok platiť úrok splatný spolu so záväzkom vrátiť peňažné prostriedky. V danom prípade vznikla žalovaným povinnosť vrátiť nesplatenú istinu spolu s úrokom v zmysle odstúpenia. Keďže žalovaní nesplnili povinnosť vrátiť celkovú sumu uvedenú v odstúpení v dodatočnej lehote, vzniklo žalobcovi právo aj naďalej žiadať prislúchajúci plynúci úrok a to za dobu od poskytnutia do vrátenia peňažných prostriedkov.

24. Pri určení zmluvnej pokuty je nevyhnutné, aby určenie zmluvnej pokuty bolo jednoznačné, tak aby výška zmluvnej pokuty mohla byť dostatočne určená, resp. určiteľná. V zmysle ustanovenia § 544 ods. 2 Občianskeho zákonníka, zmluvnú pokutu možno dojednať len písomne a v dojednaní musí byť určená výška pokuty alebo určený spôsob jej určenia. V uzatvorenej zmluve je spôsob určenia výšky zmluvnej pokuty jednoznačný, a to vo vzťahu k základu, z ktorého sa vypočítava, ako aj vo vzťahu k spôsobu výpočtu. Žalobcovi vznikol nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty v celom rozsahu, nakoľko boli splnené všetky podmienky, ktoré stanovila zmluva o úvere.

25. V zmysle ustanovenia § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka príslušenstvom pohľadávky sú úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s jej uplatnením. Žalobca ako správca majetku štátu prostredníctvom advokátskej kancelárie v tzv. predsúdnom konaní vykonával len také úkony, ktoré boli nevyhnutné na účelné uplatnenie a bránenie práva žalobcu s poukazom na samotné znenie zmluvy, ako aj ustanovenia zákona č. 374/2014 Z.z. o pohľadávkach štátu. Odstúpeniami od zmluvy spolu s doručenkami a obáľkami žalobcovi vznikli odôvodnené náklady spojené s uplatnením pohľadávky proti žalovaným. Tieto náklady predstavujú odmenu advokáta, ktorý požadované právne služby riadne poskytol. Zaplatením tejto odmeny advokátovi zo strany žalobcu vznikli žalobcovi skutočné náklady spojené s uplatnením pohľadávky. Išlo o účelne vynaložené náklady na to, aby mohlo byť úspešne uplatnené právo žalobcu na súde.

26. Čo sa týka odôvodnenia rozsudku v dotknutých častiach, toto je nepreskúmateľné, čím došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces.

27. Odvolací súd v zmysle zásad ustanovení §379 §380 § 381 CSP preskúmal rozsudok v jeho napadnutej časti spolu s konaním, ktoré mu prechádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania a zistil, že odvolanie žalobcu nie je opodstatnené.

28. Vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančným súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje.

29. Pokiaľ ide o tvrdenia žalobcu spochybňujúce spotrebiteľský charakter zmluvy uzatvorenej medzi ním a žalovanými dňa 30.07.2003 s týmto sa stotožniť nedá. Žalobca v čase uzatvorenia tohto právneho úkonu mal postavenie právnickej osoby (§1 ods. 2 zákona č.124/1996 Z.z o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy) a v súlade s ustanovením § 18 ods.1 Občianskeho zákonníka disponoval spôsobilosťou mať práva a povinnosti. Mohol teda samostatne vo vlastnom mene vykonávať činnosti zverené mu zákonom č.124/1996 Z.z v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy. Jednou z týchto činností bolo aj uzatváranie zmlúv o poskytnutí podpory vo forme úveru. Uzavretie zmlúv o poskytnutí podpory vo forme úveru má charakter sústavnosti a účelom týchto zmlúv je bez akýchkoľvek pochybností dosiahnutie zisku. Zmluva o úvere uzatvorená v súlade s ustanovením § 497 Obchodného zákonníka je zmluvou odplatnou a dlžníkovi okrem povinnosti vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky vzniká i povinnosť zaplatiť veriteľovi úroky. Splátky úrokov z úverov poskytnutých z fondu pritom bez akýchkoľvek pochybností vytvárali časť zdrojov žalobcu (§3 ods. 1 písm. b/ zákona č. 124/1996 Z.z v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy). Poskytnutie podpory vo forme úveru žalovaným tak napĺňa definíciu obsiahnutú v ustanovení § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

30. Na zdôraznenie správnosti tohto záveru je potrebné poukázať na znenie článku 2 písm. c/ Smernice Rady č. 93/13/EHS z 5.4.1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.

31. V zmysle tohto článku na účely smernice „predajca alebo dodávateľ“ znamená akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom vzťahujúcim sa k jeho obchodom, podnikaniu alebo povolaniu bez ohľadu na to či ma verejnú alebo súkromnú formu vlastníctva.

32. Základnou črtou spotrebiteľskej zmluvy je to, že je spotrebiteľa vopred pripravená a nie je vytvorený priestor na dojednávanie obsahu zmluvy alebo jej zmeny. Zmluva uzatvorená so žalovanými túto charakteristiku spĺňa. Súčasťou zmluvy boli bez akýchkoľvek pochybností i ustanovenia majúce charakter všeobecných obchodných podmienok, ktoré spotrebiteľ ovplyvniť nemohol nakoľko boli už vopred pripravené pre veľký počet spotrebiteľov.

33. Novela Občianskeho zákonníka uskutočnená zákonom č.150/2004 Z.z s účinnosťou od 01.04.2004 zakotvila do nášho súkromného práva právnu úpravu spotrebiteľských zmlúv. Uvedenou novelou bola prebratá i Smernica Rady č.93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách čo je zrejme z ustanovenia § 879g Občianskeho zákonníka. Aj keď Občiansky zákonník účinný od 01.04.2004 v ustanovení § 52 ods. 1 za spotrebiteľské označil len odplatné zmluvy upravené v ôsmej časti Občianskeho zákonníka a zmluvu podľa § 55 Občianskeho zákonníka, táto okolnosť nevylučuje aplikáciu ustanovení § 53 a § 54 Občianskeho zákonníka pri posudzovaní neprijateľných podmienok aj v iných spotrebiteľských zmluvách, napr. v úverových zmluvách. Obchodný zákonník účinný v čase uzatvorenia zmluvy právnu úpravu spotrebiteľských zmlúv a ani právnu úpravu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách vôbec neobsahoval. Tento právny predpis v širšom rámci súkromnoprávnej úpravy, ktorej základným všeobecným predpisom je Občiansky zákonník, má postavenie predpisu špeciálneho. Ustanovenie § 1 ods. 2 Obchodného zákonníka priamo ukladá riešiť otázky Obchodným zákonníkom neupravené podľa predpisov občianskeho práva.

34. V tejto súvislosti je právne významné ustanovenie § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie. Vychádzajúc z uvedeného v dôsledku nedostatku inej právnej úpravy neprijateľných podmienok pri úverových zmluvách je potrebné vychádzať z ustanovení § 53 a 54 Občianskeho zákonníka upravujúcich analgický prípad. Inak by sa minula účinkom do nášho právneho poriadku implementovaná Smernica Rady č.93/13/EHS a nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.

35. Čo sa týka právnej úpravy odstúpenia od zmluvy táto bola obsiahnutá v dvoch právnych predpisoch a to v Obchodnom zákonníku a v Občianskom zákonníku. Podľa ustanovenia § 349 ods. 1 Obchodného zákonníka odstúpením od zmluvy zmluva zaniká, keď v súlade s týmto zákonom prejav vôle oprávnenej strany odstúpiť od zmluvy je doručený druhej strane. Tento právny predpis v ustanovení § 351 ods.1 umožňuje aby určité ustanovenia mohli podľa prejavenej vôle strán alebo vzhľadom na svoju povahu trvať aj po ukončení zmluvy. Pri úverovej zmluve ustanovenie § 506 Obchodného zákonníka umožňovalo veriteľovi odstúpiť od zmluvy, ak bol dlžník v omeškaní s vrátením viac než dvoch splátok alebo jednej splátky po dobu dlhšiu ako tri mesiace a požadovať od dlžníka vrátenie dlžnej sumy s úrokmi. Na rozdiel od uvedeného Občiansky zákonník s odstúpením od zmluvy v ustanovení § 48 ods. 2 v zásade spájal jej zrušenie a to s účinkami od začiatku. Zákona úprava odstúpenia od zmluvy v Občianskom zákonníku je teda pre žalovaných ako spotrebiteľov výhodnejšia a tejto výhodnejšej úpravy sa žalovaní vzdať nemohli. Aj keď ustanovenie § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka umožňuje účastníkom zmluvy dohodnúť sa na inom zrušení zmluvy než od jej začiatku, pri spotrebiteľskom vzťahu táto možnosť je výrazne obmedzená ustanovením § 54 Občianskeho zákonníka. Podľa tohto ustanovenia zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie. Akákoľvek dohoda posúvajúca moment zrušenia zmluvy na iný termín než od začiatku, vzhľadom na následky tohto jednostranného úkonu, bez akýchkoľvek pochybností zmluvné postavenie žalovaných zhoršuje.

36. Ak zmluva upravovala následky odstúpenia odlišne od občianskoprávnej úpravy takéto dojednanie je neplatné pre jeho rozpor s ustanovením § 54 Občianskeho zákonníka. Keďže ustanovenie § 54 Občianskeho zákonníka nikdy nebolo zaradené medzi prípady relatívnej neplatnosti (§40a Občianskeho zákonníka) išlo o neplatnosť absolútnu vyplývajúcu z ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka a pôsobiacu bez ďalšieho priamo zo zákona, na ktorú musel súd prihliadať z úradnej povinnosti.

37. Možnosť použitia aj Občianskeho zákonníka na vzájomné vzťahy medzi účastníkmi vyplýva aj z článku XII. bodu 12.3. zmluvy o poskytnutí podpory vo forme úveru. Ak samotný žalobca v zmluve umožnil použitie tiež Občianskeho zákonníka, použitie pre žalovaných ako spotrebiteľov nevýhodnejšej úpravy pri odstúpení od zmluvy vyplývajúcej z Obchodného zákonníka je neprijateľné.

38. Okrem toho ustanovenia Obchodného zákonníka o odstúpení nemožno, ako to už bolo skôr konštatované, aplikovať na zmluvu o úvere uzatvorenú síce podľa ustanovenia § 497 a nasledujúcich Obchodného zákonníka, ale majúcu charakter spotrebiteľskej zmluvy. Nebolo by totiž logické aby pri spotrebiteľských zmluvách uzatvorených podľa Občianskeho zákonníka alebo podľa zákona č.258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch účinných v čase uzatvorenia zmluvy, sa odstúpenie od zmluvy riadilo Občianskym zákonníkom a v iných spotrebiteľských zmluvách uzatvorených podľa ustanovení Obchodného zákonníka Obchodným zákonníkom. Takýmto prístupom by došlo k znevýhodneniu veľkej skupiny spotrebiteľov v porovnaní so skupinou druhou.

39. V súvislosti s právnym posudzovaním uplatneného nároku je potrebné poukázať i na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 19.06.2013 sp. zn. I.ÚS 402/2013, ktorý sa zaoberal sťažnosťou práve vo veci právneho posúdenia odstúpenia od zmluvy podľa Občianskeho zákonníka a považoval ho za ústavný komfortný a preto sťažnosť odmietol.

40. Novela Občianskeho zákonníka účinná od 1.4.2015 doplnila ustanovenie § 52 ods. 2 o tretiu vetu, podľa ktorej na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva. Právny predpis, ktorého súčasťou je toto ustanovenie, nemá prechodné ustanovenia, čo znamená, že sa vzťahuje aj na právne vzťahy založené pred účinnosťou tohto právneho predpisu. Tento záver priamo vyplýva z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 28.5.2015 vo veci 8MCdo13/2014, ktorým bolo zamietnuté mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora namietajúceho, že premlčanie práva malo byť posudzované podľa ustanovení Obchodného nie Občianskeho zákonníka. S prihliadnutím na vyššie uvedené ustanovenie § 48 Občianskeho zákonníka upravujúce odstúpenie od zmluvy sa tak vzťahuje na právne vzťahy založené pred 1.4.2015.

41. Keďže dôsledkom odstúpenia od zmluvy podľa ustanovenia § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka bolo zrušenie zmluvy s účinkami od začiatku, zo zrušenej zmluvy žalobcovi vzniklo právo iba domáhať sa vydania bezdôvodného obohatenia podľa zásad vyplývajúcich z ustanovenia § 451 Občianskeho zákonníka. Pri zrušenej zmluve je každý z účastníkov povinný vrátiť druhému všetko, čo podľa nej dostal (§ 457 Občianskeho zákonníka).

42. Odstúpením od zmluvy o poskytnutí podpory vo forme úveru zanikol i záväzkový vzťah vzniknutý z tohto právneho úkonu. V dôsledku neexistencie úverového záväzku nemôže samostatne existovať ani zmluvná pokuta (§ 544 Občianskeho zákonníka) zabezpečujúca už zaniknutý záväzkový vzťah, ani ustanovenia zmluvy upravujúce úrok za poskytnutie úveru.

43. Pokiaľ ide o ustanovenie § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka, toto ako príslušenstvo pohľadávky definuje aj náklady spojené s jej uplatnením. Takéto náklady sa ale musia týkať pohľadávky splatnej. V dôsledku odstúpenia od zmluvy vznikol medzi stranami sporu vzťah nový, vyplývajúci z bezdôvodného obohatenia, pričom v zmysle tohto jednostranného právneho úkonu žalobcu žalovaní mali svoj dlh uhradiť do 30 dní od doručenia odstúpenia od zmluvy, ku ktorému došlo dňa 25.10.2016. 30-dňová lehota uplynula a pohľadávka sa stala splatnou dňa 24.11.2016. Úkony právnej služby vykonané právnym zástupcom žalobcu pred splatnosťou pohľadávky sa za náklady spojené s uplatnením pohľadávky považovať nedajú. Navyše aj v prípade existencie splatnej pohľadávky priznanie týchto nákladov by nebolo možné. Aj pri nákladoch spojených s uplatnením pohľadávky za predpokladu, že o takéto náklady ide, musí platiť zásada účelnosti vynaložených nákladov. Táto zásada je vyvoditeľná zo všeobecných zásad efektivity a spravodlivosti a z ústavnoprávneho princípu proporcionality chrániaceho primeranosť ako hodnotu právneho štátu. Primeranosť súvisí s rozumnosťou v práve, ktorá je chápaná ako vyhládanie praktickej rovnováhy v rámci aplikácie práva. Náklady vzniknuté právnym zastupovaním pri skutkovo a právne jednoduchom odstúpení od zmluvy nemožno považovať za náklady účelne vynaložené v súvislosti s uplatnením pohľadávky.

44. S prihliadnutím na vyššie uvedené odvolací súd postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 387 CSP rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a vo výroku v trovách konania potvrdil.

45. O trovách odvolacieho konania rozhodol v súlade s ustanovením § 396 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 255 ods.1 CSP. Dôvodom takéhoto rozhodnutia o trovách bola skutočnosť, že úspešným žalovaným v súvislosti s odvolacím konaním žiadne trovy nevznikli.

46. Rozhodnutie bolo prijaté pomerov hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 odsek 1 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 odsek 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 odsek 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).